

รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธภายในวัดเวฬุวนาราม
อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง*

MODEL ADMINISTRATION MANAGEMENT WELFARE FOR STRAY DOGS ACCORDING
TO BUDDHIST WAY, WITHIN THE WELUWANARAM TEMPLE
MAETHA DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พระสุพิน สุภโณ (พงษ์วิเศษ)¹, ดิลก บุญอิม²

Phra Supin Suphano (Pongwiset)¹, Dilok Boonim²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง^{1,2}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Lampang Sangha College, Thailand.^{1,2}

Email : dboonim9708@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามปลายปิด กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ พระภิกษุ กรรมการวัด และบุคคลผู้เลี้ยงดูสุนัขจรจัด วัดเวฬุวัน อำเภอแม่ จังหวัดลำปาง จำนวน 8 รูป/คน และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนที่มารับบริจาคเงินและอาหารเพื่อเลี้ยงดูสุนัขจรจัดวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ จังหวัดลำปางจำนวน 123 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า สถานที่พักพิงสุนัขในปัจจุบัน มีสภาพอาคารและสถานที่พอสวยได้ในจำนวน 400 ตัว ค่อนข้างแออัด ไม่เพียงพอให้สุนัขจรจัดพักพิง งบประมาณในการก่อสร้างกรงไม่เพียงพอต่อจำนวนสุนัข หน่วยงานภาครัฐควรเข้าไปช่วยเหลือเรื่องงบประมาณ ปัจจุบัน สุนัขมีจำนวนมาก หากหน่วยงานของภาครัฐ มาช่วยเหลืออย่างจริงจัง จะทำให้สุขภาพสุนัขดีขึ้น ทางวัดยังขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างสุขสบายของสุนัขส่วนอาหาร วัดจัดสุนัขจรจัดให้ได้กินอาหารตามงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละมือ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้เลี้ยงดูสุนัขได้ปฏิบัติต่อสุนัขทุกตัวด้วยความเมตตากรุณา 2. วิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชาวพุทธไม่ควรแก้ปัญหาด้วยการทำลายชีวิตสุนัขจรจัด บุคคลผู้เลี้ยงสุนัขจรจัด ควรนำสุนัขไปฉีด

วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ สัตวแพทย์ที่รับผิดชอบควรจัดบริการฉีดวัคซีน ฉีดยาคุมกำเนิด และทำหมันสุนัขจรจัดฟรี และควรมีการจัดระเบียบสุนัขโดยการขึ้นทะเบียนสุนัขในสถานสงเคราะห์ ความคิดเห็นเหล่านี้อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ สุนัขจรจัดสมควรได้รับการเหลียวแลเอาใจใส่วัดควรจัดที่พักพิงให้กับสุนัขจรจัดอย่างเพียงพอ ควรเพิ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัดให้เพียงพอกับจำนวนสุนัขจรจัด ในอัตราส่วน 1 คน ต่อสุนัขจรจัด 100 ตัว โดยประสานงานกับหน่วยงานของรัฐให้เข้าไปช่วยดูแลเรื่องงบประมาณเพื่อแบ่งเบาภาระของวัด

คำสำคัญ : 1. การจัดการ 2. สวัสดิภาพ 3. สุนัข

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the problem in administration management welfare for stray dogs, 2) to study methods administration management welfare for stray dogs according to Buddhist way, 3) to present the model administration management welfare for stray dogs according to Buddhist way, Within the Weluwanaram Temple Mae-tha District, Lampang Province. The interviewees group include Monk, Measuring committee, and the person who takes care of stray dogs within the Weluwanaram Temple Mae-tha District, Lampang Province number 8 person. And the group of respondents includes People who donate money and food to feed stray dogs within the Weluwanaram Temple Number 123 people. Tools used It is a semi-structured interview and closed-end query. The statistics used were mean and standard deviation.

The research results found that: 1. The problem in administration management welfare for stray dogs: Interviewee group have an opinion that, Current dogs shelters have sufficient building and premises in the amount of 400 characters, quite crowded, not enough for stray dogs to shelter. The budget for cage construction is insufficient for the number of dogs. Government agencies should help take care of the budget. present the temple has many dogs. If government agency to take care of it seriously, will improve dog's health. The temple lacks The temple is still lacking the necessary equipment to live comfortably for the dogs. Food section, Temple arranged dogs to eat food according to the budget they had at each meal. However, The dog handler

has treated all dogs with kindness. 2. Methods administration management welfare for stray Y dogs according to Buddhist way: Most respondents have an opinion that, Buddhists should not solve problems by destroying life stray dogs, the person who raised the stray dogs, should Take the dogs Vaccine for against rabies as recommended by the veterinarian, Responsible veterinarians should arrange vaccination services, Contraceptive injection, And free sterilization for stray dogs, and temple should there is organized dogs by means of registration of dogs in a shelter. These comments are in the most level, and 3. The model administration management welfare for stray dogs according to Buddhist way: Stray dogs deserve care and attention. The temple should provide adequate shelter for stray dogs, Should add the person in charge of the management stray dog shelter in the ratio of 1 person per 100 stray dogs, by coordination with government agencies to into help take care subject of the budget to lighten the burden of the temple.

Keywords : 1. Management 2. Welfare 3. Dogs

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัญหาสัตว์ถูกทอดทิ้งในที่สาธารณะส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งนี้ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์มีได้เกิดเฉพาะสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของเท่านั้น แต่รวมถึงกรณีเจ้าของสัตว์เลี้ยงหรือไม่ได้จัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสมยอมถือเป็นการทอดทิ้งสัตว์ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางธรรมชาติและการแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์เลี้ยงและสัตว์จรจัด ซึ่งเมื่ออยู่รวมกันมักจะแพร่พันธุ์และเป็นแหล่งรวมของเชื้อโรค มีการแพร่กระจายของโรคจากสัตว์สู่สัตว์ และแม้แต่สู่มนุษย์ ทั้งนี้สัตว์เหล่านี้หากไม่มีการทำหมันถาวรก็จะมีการขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น และมีการขยายที่อยู่อาศัยไปตามแหล่งอาหาร เช่นที่ทิ้งขยะสาธารณะ ทำให้มีการขยายพื้นที่ไปพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของสัตว์จรจัดมากยิ่งขึ้นปัญหาสุนัขจรจัดก็เช่นเดียวกันเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเพราะในปัจจุบันมีจำนวนสุนัขจรจัดจำนวนมากในชุมชนและหมู่บ้าน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สุนัขจรจัดจำนวนมากได้ก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมสภาพแวดล้อมและสาธารณสุข (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

สุนัขจรจัดส่วนใหญ่ คือ สุนัขบ้านหรือสุนัขที่มีเจ้าของ โดยเจ้าของเป็นผู้นำไปปล่อยหรือทิ้งด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สุนัขเหล่านั้นได้กลายเป็นสุนัขจรจัดต้องดำรงชีวิตและแพร่พันธุ์ตาม

ธรรมชาติ ทำให้สุนัขรุ่นต่อมาเป็นสุนัขจรจัดตั้งแต่กำเนิด และมีจำนวนมาก รวมทั้งมีแนวโน้มมากขึ้น ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากเจ้าของสุนัขขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัขที่ถูกต้อง ไม่มีการควบคุมการขยายพันธุ์ของสุนัข ไม่มีการหาขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการเลี้ยงสุนัข หากสุนัขไม่สวยงามไม่น่ารัก สุนัขเจ็บป่วยจนเกิดเป็นภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลและรักษา หรือสุนัขมีนิสัยดุร้ายขึ้น ก็ได้นำสุนัขนั้นไปปล่อยหรือทิ้งตามสถานที่สาธารณะต่างๆ สุนัขที่มีเจ้าของแต่พลัดหลงออกจากบ้านและการขาดความรับผิดชอบของผู้เพาะพันธุ์และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์สัตว์ ตลอดถึงหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าของสุนัขไม่มีการควบคุมและป้องกันการผสมพันธุ์ของสุนัขเช่น ไม่มีการทำหมัน ทำให้สุนัขมีจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วจากการสำรวจสุนัขทั่วประเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่า ปี 2562 มีสุนัขไม่มีเจ้าของ จำนวน 109,123 ตัว (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

ปัจจุบันวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีสุนัขที่อยู่ในการดูแลภายในขอบเขตของวัด ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่มีคนนำสุนัขมาปล่อยอยู่ตลอดเวลาจนมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยขณะนี้ (กรกฎาคม 2563) มีสุนัขที่อยู่ในการดูแลของวัด จำนวน 520 ตัว ทางวัดได้รับการเลี้ยงดูด้วยความสงสาร (กรุณา) โดยหาอาหารเท่าที่หาได้ ซึ่งนอกจากได้รับการบริจาคอาหารแล้วยังต้องซื้อหามาเพิ่ม รวมทั้งการดูแลรักษา การทำหมัน ฉีดยาป้องกันพิษสุนัขบ้า ปัจจุบันทางวัดได้สร้างโรงเรือนมีรั้วรอบขอบชิด จำกัดพื้นที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของสุนัขซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัด แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีสุนัขอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่นอกโรงเรือน เนื่องจากโรงเรือนไม่เพียงพอกับจำนวนสุนัขที่มีคนนำมาปล่อยในบริเวณวัดเรื่อยๆ นอกจากนี้ วัดยังมีปัจจัยไม่เพียงพอต่อการจัดทำอาหารและการดูแลรักษาสุนัขเหล่านี้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับประชาชนผู้มีใจเมตตากรุณามาบริจาคเป็นสำคัญ (พระครูเวฬุวันสุตวัณณ, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตัดสินใจศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ทั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาสภาพและวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ตามแนวทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดที่ตั้งอยู่บนฐานความเมตตา กรุณา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แล้วนำผลการศึกษาดังกล่าว มาวิเคราะห์ สรุป และนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยคาดหวังว่า ผลการวิจัยนี้ จะเป็นแนวทาง หรือเป็นคู่มือปฏิบัติสำหรับผู้รับภาระในการเลี้ยงดูและรักษาสุนัขจรจัดให้มีสวัสดิภาพที่ดีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

3.2 ได้ทราบวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

3.3 ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

3.4 สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเผยแพร่ทางวารสารเพื่อให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจสภาพของสุนัขจรจัดและแนวทางแก้ไขปัญหาคัดเจน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พระภิกษุ กรรมการวัด และบุคคลผู้เลี้ยงดูสุนัขจรจัด ของวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง จำนวน 8 รูป/คน 2)กลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนที่เข้าไปบริจาคเงิน อาหาร และยารักษาโรค เพื่อสุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ในเดือน สิงหาคม-ตุลาคม 2563 จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัย 1)ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีลักษณะปลายเปิดและเป็นคำถามที่ยืดหยุ่นได้บ้างตามบริบทของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง 2)ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง การเก็บรวบรวมข้อมูล 1)นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8รูป/คน 2)นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง จากกลุ่มประชากร จำนวน 124 คน 3)เก็บรวบรวมข้อมูลจนครบจำนวนที่กำหนดไป และตรวจสอบความ

ถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่ให้สัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ และประมวลผลวิจัย สถิติที่ใช้ในเชิงปริมาณ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และประสบการณ์ในอาชีพ ได้ใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ 2) ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มประชากร เกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ที่ได้จากแบบสอบถาม ได้ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์พระภิกษุ กรรมการวัด และบุคคลผู้เลี้ยงดูสุนัขจรจัด ของวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า

5.1.1 ด้านสถานที่พักพิงสุนัขจรจัด สถานที่พักพิงสุนัขจรจัดในปัจจุบัน มีสภาพอาคารและสถานที่พอยู่ได้ในจำนวน 400 ตัวอาคารมีการใช้งานมาหลายปี โดยทางวัดกับผู้มีศรัทธาร่วมกันสร้าง สุนัขอาศัยอยู่ค่อนข้างแออัด ควรมีการปรับปรุงอาคารเดิม และก่อสร้างเพิ่มเติมให้เพียงพอกับสุนัขจำนวนมาก

5.1.2 ด้านการจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัด วัดมีบุคลากร จำนวน 2 คน ทำหน้าที่จัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัด ส่วนงบประมาณโดยตรงไม่มี มีแต่บงเฉพาะการหรือตามฤดู ทางวัดได้พยายามดูแลอย่างเต็มที่ แต่ด้วยจำนวนสุนัขที่มีจำนวนมาก ควรมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปช่วยดูแลเรื่องงบประมาณ เพื่อให้มีงบประมาณด้านอาหาร รวมทั้งการบริหารจัดการด้านต่างๆ เพื่อแบ่งเบาภาระของวัด และให้มีการจัดการที่ดีขึ้นอีก

5.1.3 ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์ ทางวัดได้มีการดูแลสุขภาพสัตว์ ตามงบประมาณที่ได้จากการบริจาค และขอความร่วมมือจากบุคคลภายนอกอย่างเต็มที่ โดยมีการทำหมัน ดูแลสัตว์ป่วย มีการตรวจสุขภาพสัตว์ที่เข้าใหม่ทุกตัว มีการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและวัคซีนอื่นๆ ที่จำเป็น แต่ด้วยจำนวนที่มากของสุนัข หากมีหน่วยงานของภาครัฐมาช่วยดูแลอย่างจริงจัง จะทำให้สุขภาพสัตว์ดีขึ้น

5.1.4 ด้านสวัสดิภาพสุนัขจรจัด ผู้ดูแลมีการดูแลและตรวจติดตามสุนัขทุกตัวให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์อย่างสม่ำเสมอไม่ทำให้สัตว์หวาดกลัวหรือได้รับบาดเจ็บ แต่ทางวัดยังขาดอุปกรณ์จำเป็นในการเป็นอยู่อย่างสบายกายแก่สัตว์ เช่น ตั่งเตียงสำหรับสุนัขและหิ้งสำหรับแมว จึงอาจพบว่าหมา แมว ต้องนอนกับพื้นกรงที่เย็นและเปียกชื้น

5.1.5 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ทางวัด ได้มีการกำจัดซากและมูลสุนัขจรจัด ใช้วิธีการเผาในเตาเผาสุนัขที่สร้างขึ้นเฉพาะกิจในพื้นที่บริเวณวัด แต่ทางวัดยังมีปัญหาเกี่ยวกับกลิ่น เสียงของสุนัข และภาพลักษณ์ของวัดที่ดูไม่สะอาด รวมทั้งหน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถเข้ามาแก้ปัญหาเรื่องสุนัขจรจัดได้อย่างครบวงจร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขาดงบประมาณ บุคลากรที่จะเข้ามาดำเนินการ

5.1.6 ด้านการให้อาหาร: สุนัขจรจัดในวัดเวฬุวนารามนี้ได้รับอาหารเพื่อบริโภคพอยังชีวิตให้อยู่ต่อไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่วัดมีอยู่ในแต่ละมือ หากได้รับบริจาคอาหารเม็ดที่มีคุณภาพสูง สุนัขก็จะได้รับอาหารดีมีคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้เลี้ยงดูสุนัขได้ปฏิบัติต่อสุนัขทุกตัวด้วยความเมตตา กรุณา ส่วนปริมาณและคุณภาพของอาหารที่ให้แก่สัตว์ป่วยจะได้คุณภาพและปริมาณอย่างน้อยเพียงใด ก็ขึ้นกับงบประมาณที่มีอยู่ในขณะนั้น

5.1.7 ด้านสังคมและชุมชน ทางวัดได้มีการประสานความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงของวัด และมีการประกาศเชิญชวนทางเว็บไซต์ ให้ประชาชนทั่วไปร่วมมือให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัดที่วัดเวฬุวนารามดูแลอยู่ ซึ่งได้รับความร่วมมือในการบริจาคเงินและอาหารสุนัขในระดับที่ยังดำเนินการดูแลสุนัขจรจัดต่อไปได้

5.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามประชาชนที่เข้าไปบริจาคเงินอาหาร และยารักษาโรค เพื่อสุนัขจรจัด ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางโดยรวม

วิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านผลกระทบจากสุนัขจรจัด	4.16	0.94	มาก
2. ด้านสิ่งที่ควรทำให้แก่สุนัขจรจัด	4.21	1.14	มากที่สุด
3. ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด	4.38	1.09	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด	4.44	1.10	มากที่สุด
รวม	4.30	1.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า วิธีการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่เห็นด้วยสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดตรงลงมา คือ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด ถัดลงมา คือ ด้านสิ่งที่ควรทำให้แก่สุนัขจรจัดและด้านผลกระทบจากสุนัขจรจัด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านผลกระทบจากสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่เห็นด้วยสูงสุด คือ เมืองไทยเป็นเมืองพุทธไม่ควรแก้ปัญหาด้วยการทำลายชีวิตสุนัขจรจัด ตรงลงมา คือ สุนัขจรจัดเกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อสังคมและชีวิตสัตว์ของเจ้าของสุนัขที่ขาดสำนึก ส่วนข้อที่เห็นด้วย

ต่ำสุด คือ ไม่ควรคิดว่าสุนัขจรจัดไม่เกี่ยวกับตน และไม่สนใจ ไม่ยุ่งเกี่ยว เพราะเมื่อสังคมมีปัญหาปัญหานั้นย่อมมาถึงตนเอง

2) ด้านสิ่งที่ควรทำให้แก่สุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่เห็นด้วยสูงสุด คือ บุคคลผู้เลี้ยงดูสุนัขจรจัด ควรพามันไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามที่สัตวแพทย์แนะนำรองลงมา คือ ควรเก็บเศษอาหารและปดถังขยะอย่างมิดชิด ในบริเวณที่สุนัขจรจัดพักพิงอยู่ จนสุนัขคุ้ยไม่ได้ ส่วนข้อที่เห็นด้วยต่ำสุด คือ สุนัขจรจัดจำเป็นต้องได้รับโภชนาการที่ให้ความสมดุลแก่ร่างกาย

3) ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เห็นด้วยสูงสุด คือ สัตวแพทย์ และหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ควรจัดบริการฉีดวัคซีนฉีดยาคุมกำเนิด และทำหมันฟรีแก่สุนัขจรจัด รองลงมา คือ บุคคลผู้เลี้ยงดู ควรจัดหาพื้นที่เลี้ยงสุนัขจรจัดไว้จนหมดอายุขัยไปเอง โดยแบ่งแยกเป็น 2 เพศ เพื่อจะได้ไม่ต้องทำหมันให้สิ้นเปลือง และควรรณรงค์ไม่ให้มีการจับสุนัขจรจัดไปทำลาย เพราะถือเป็นการทรมานสัตว์ ผิดกฎหมายส่วนข้อที่เห็นด้วยต่ำสุด คือ ควรจัดกลุ่มอาสาสมัครเพื่อดูแลสุนัขจรจัดภายใต้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มคนในพื้นที่นั้นๆ

4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เห็นด้วยสูงสุด คือ เจ้าของสุนัขควรให้ความร่วมมือกับเทศบาล เมื่อมีการจัดระเบียบเรื่องสุนัขโดยวิธีจดทะเบียนสุนัขบ้าน รองลงมา คือ เจ้าของสุนัขควรมีความรับผิดชอบต่อสุนัขที่เลี้ยงอยู่ตลอดชีวิต ไม่ทิ้งขว้าง ปล่อยปละละเลย ตลอดจนวางแผนคุมกำเนิดครอบครัวสุนัขด้วยส่วนข้อที่เห็นด้วยต่ำสุด คือ ประชาชนควรช่วยกันนำสุนัขจรจัดไปเลี้ยงตามลำพัง ถ้าสามารถเลี้ยงดูได้

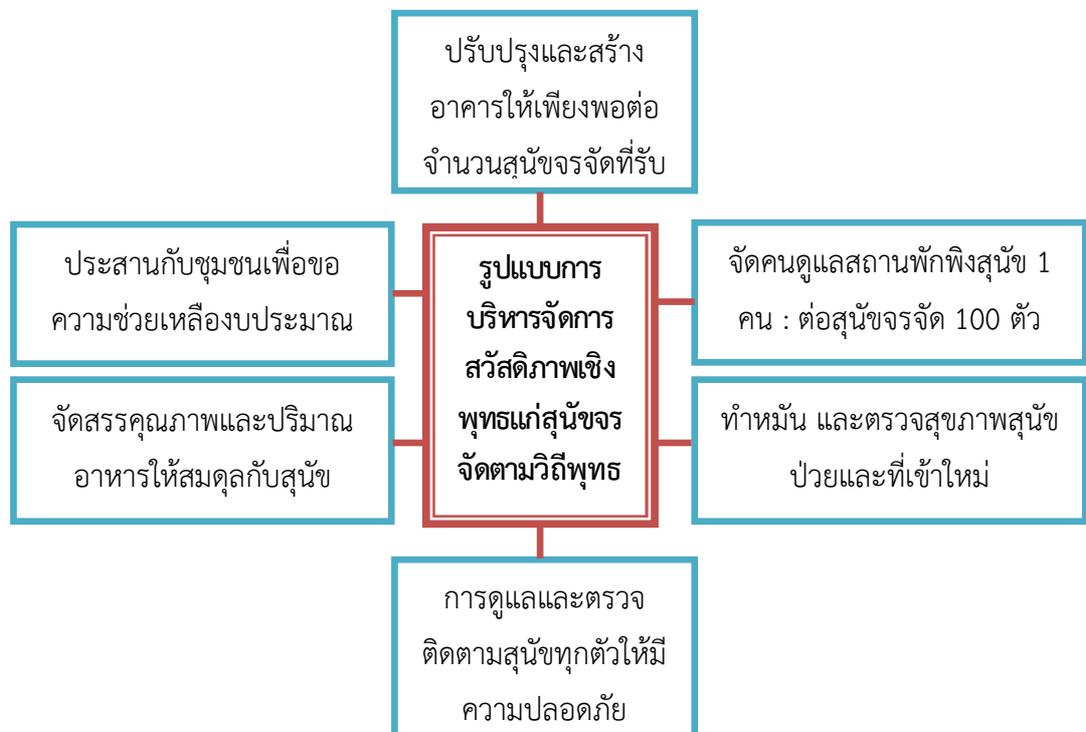
5.3 รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จากการวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์และคำตอบจากแบบสอบถาม พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ภายในวัดเวฬุวัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางควรมีการดำเนินการ ดังนี้ 1)ด้านสถานที่พักพิงสุนัขจรจัด: ควรมีการปรับปรุงอาคารเดิมและก่อสร้างเพิ่มเติมให้เพียงพอกับสุนัขจำนวนมาก 2)ด้านการจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัด: ควรเพิ่มบุคลากรผู้ทำหน้าที่จัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัดให้เพียงพอจำนวนสุนัขจรจัดในอัตราส่วน 1 คน ต่อสุนัขจรจัด 100 ตัว โดยประสานกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้าไปช่วยดูแลเรื่องงบประมาณเพื่อแบ่งเบาภาระของวัด 3)ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์: วัดควรมีการทำหมัน ดูแลสัตว์ป่วย มีการตรวจสุขภาพสัตว์ที่เข้าใหม่ทุกตัว มีการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและวัคซีนป้องกันโรคอื่นๆ ที่ร้ายแรง โดยขอหน่วยงานของภาครัฐมาช่วยดูแลอย่างจริงจัง จะทำให้สุขภาพของสุนัขจรจัดปราศจากโรคติดต่อร้ายแรง 4)ด้านสวัสดิภาพสุนัขจรจัด: วัดควรจัดให้มีการดูแลและตรวจติดตามสุนัขทุกตัวให้มีความ

ปลอดภัย ไม่ทำให้สัตว์หวาดกลัวหรือได้รับบาดเจ็บ และควรจัดให้มีอุปกรณ์จำเป็นในการเป็นอยู่อย่างสบายกายแก่สุนัข เช่น ตั่งเตียงสำหรับสุนัขจรจัด ไม่ควรให้สุนัขนอนกับพื้นกรงที่เย็นและเปียกชื้น

5)ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม: วัดควรสร้างภาพลักษณ์ของวัด โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่พักพิงสุนัขจรจัด ให้ดูสะอาดปราศจากกลิ่นเหม็นของมูลสัตว์ และควรให้ผู้ดูแลสุนัข หมั่นเก็บเศษอาหารและปิดถังขยะอย่างมิดชิด ในบริเวณที่สุนัขจรจัดพักพิงอยู่ จนสุนัขคุ้ยไม่ได้ 6)ด้านการให้อาหาร: บุคลากรผู้เลี้ยงดูสุนัขควรปฏิบัติต่อสุนัขทุกตัวด้วยความเมตตา กรุณา ให้ทุกตัวได้รับอาหารเพื่อบริโภคอย่างเพียงพอ ส่วนปริมาณและคุณภาพของอาหารที่ให้แก่สุนัขป่วยควรจัดสรรคุณภาพและปริมาณอาหารให้สอดคล้องกับอาการป่วยของสุนัขแต่ละตัว 7)ด้านสังคมและชุมชน: วัดควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนต่างๆ โดยใช้สื่อออนไลน์ สื่อตีพิมพ์เป็นต้น ขอความร่วมมือในการบริจาคเงินและอาหารสุนัข เพื่อให้ทางวัดมีกำลังที่จะดำเนินการดูแลสุนัขจรจัดต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน ควรรณรงค์ไม่ให้ประชาชนแก้ปัญหาด้วยการทำลายชีวิตสุนัขจรจัด และไม่ปล่อยให้สุนัขของตนเป็นสุนัขจรจัด

6. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสรุปเป็นโมเดลรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ

จากภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพเชิงพุทธแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธ การจัดสถานรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ผู้ดำเนินการต้องใช้หลักเมตตากรุณาเป็นฐานขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ จึงจะทำให้กิจกรรมที่ทำ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น 1)ด้านสถานที่พักพิงสุนัขจรจัด ผู้ดำเนินการต้องมีจิตสงเคราะห์ในการปรับปรุงและสร้างอาคารให้เพียงพอต่อจำนวนสุนัขจรจัดที่รับเลี้ยงอยู่ในปัจจุบัน เช่นนี้ ย่อมช่วยให้สุนัขไม่เครียด และไม่ทุกข์ทรมาน 2)ด้านการจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัด ผู้ดำเนินการต้องรู้จักการจัดคนดูแลสถานพักพิงสุนัขจรจัดในอัตราส่วน 1 คน ต่อสุนัขจรจัดไม่เกิน 100 ตัว เช่นนี้ สุนัขจรจัดได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงทั้งอาหาร และการอนามัย 3)ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์ ผู้ดำเนินการต้องรู้จักประสานความร่วมมือกับสัตวแพทย์เพื่อให้ช่วยให้ทำหมัน และตรวจสุขภาพสุนัขป่วยและที่เข้าใหม่ เช่นนี้ ย่อมทำให้สุขภาพของสุนัขจรจัดมีสุขภาพดี 4)ด้านสวัสดิภาพสุนัขจรจัด ผู้ดำเนินการต้องรู้จักการจัดคนดูแลและตรวจติดตามสุนัขทุกตัวให้มีความปลอดภัย และปราศจากความหวาดกลัว เช่นนี้ ย่อมทำให้สุนัขไม่ได้รับบาดเจ็บ และไม่วิตกกังวล 5)ด้านการให้อาหาร ผู้ดำเนินการต้องรู้จักจัดสรรอาหารให้มีคุณภาพและปริมาณอาหารสมดุลกับความต้องการทางร่างกายของสุนัขแต่ละตัว เช่นนี้ ย่อมทำให้สุนัขไม่ขาดสารอาหาร และมีร่างกายแข็งแรง 6)ด้านสังคมและชุมชน ผู้ดำเนินการต้องรู้จักประสานความร่วมมือกับชุมชนต่างๆ ในการบริจาคเงินและอาหารสุนัข และขอให้รับผิดชอบ ต่อสุนัขที่ตนเลี้ยง เช่นนี้ ย่อมเป็นการแบ่งเบาภาระของสถานที่พักพิงในการเลี้ยงดูสุนัขจรจัด

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ด้านผลกระทบจากสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเห็นว่า สุนัขจรจัดเป็นเพื่อนร่วมโลก ปัญหาสุนัขจรจัดเกิดจากความไม่รับผิดชอบของเจ้าของสุนัขที่ขาดสำนึก ทำให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขและสภาพแวดล้อมผู้ปกครองท้องถิ่นและคนในชุมชน ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข และบุคคลผู้บริจาคเงินเพื่อเลี้ยงดูสุนัขจรจัด นับเป็นผู้มีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาสังคมอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณยู ภัคดิวงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด พบว่า ปัญหาสุนัขจรจัดเกินกว่าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลางและเล็ก จะดำเนินการได้โดยลำพัง จึงต้องอาศัยการบูรณาการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยแบ่งการจัดการไปตามส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่อย่างไรก็ดี ภารกิจอำนาจหน้าที่ในการจัดการสุนัขจรจัดนั้น ก็ควรเป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการจัดการปัญหาเนื่องจากเป็นส่วนราชการที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดและมีภารกิจโดยตรงในการให้บริการประชาชนด้านการสาธารณสุข

7.2 ด้านสิ่งที่ควรทำให้แก่สุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่า สุนัขจรจัดควรได้รับฉีควัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ควรได้รับการดูแลรักษาจากสัตวแพทย์โดยสม่ำเสมอ บุคคลเมื่อพบเห็นไม่ควรทำร้ายมัน และควรให้

ความรักความเอ็นดูมันตามสมควร สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) ที่ได้กล่าวถึง ความเมตตาว่า คือความรัก ปราบปรามต้อยใจให้เขามีความสุข มีไมตรีจิตและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

7.3 ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่า เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสุนัขจรจัด เจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบ ควรให้มีการจัดระเบียบการเลี้ยงสุนัขของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นๆ โดยการขึ้นทะเบียนควรรจัดหาพื้นที่เลี้ยงสุนัขจรจัดไว้จนหมดอายุขัยไปเอง และรัฐควรจัดสื่อกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสุนัขของผู้เลี้ยง ซึ่งถือเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชินรัตน์ สมสืบ (2539) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมว่าเป็นความร่วมมือของประชาชนทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยผ่านกลุ่มองค์การเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

7.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด ประชาชนเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่าเจ้าของสุนัขควรมีความรับผิดชอบต่อสุนัขที่เลี้ยงอยู่ตลอดชีวิต ไม่ทิ้งขว้าง ปล่อยปละละเลย ส่วนบุคคลผู้รับเลี้ยงสุนัขจรจัด ควรจัดหาขนาดพื้นที่ที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการเลี้ยงสุนัขจรจัด เพื่อป้องกันความแออัด ส่วนบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูสุนัขจรจัด ควรร่วมกันหาวิธีการควบคุมการขยายพันธุ์ของสุนัขจรจัด และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ประชาชนควรช่วยกันประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้เกิดการเลี้ยงสุนัขอย่างมีคุณภาพ หากทุกฝ่ายร่วมมือกันเช่นนี้ ปัญหาสุนัขจรจัดก็จะลดลงหรือหมดไป สอดคล้องกับแนวคิดของ เจษฎา หล้าคำ ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเอง และหาวิธีการแก้ปัญหาของชุมชนเอง และหาวิธีแก้ไขอย่างเหมาะสม(ดิเรก อนันต์, 2556)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การกรองสุนัขจรจัดที่ไม่มีเจ้าของออกจากสุนัขที่มีเจ้าของให้ชัดเจน โดยการออกกฎหมาย ควบคุมรวมถึงบทลงโทษกับเจ้าของสุนัขที่กระทำผิด เช่น การออกกฎหมายห้ามมิให้ผู้เลี้ยงสุนัข ปล่อยสุนัขของตน ออกนอกเคหะสถาน หรือที่สาธารณะโดยเด็ดขาด ถ้าสุนัขก่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ตาม ให้เจ้าของสุนัข ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น ถ้าเจ้าของสุนัขที่มีความจำเป็นที่จะต้องนำสุนัขออกนอกเคหะสถาน หรือที่สาธารณะ สุนัขทุกตัวจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากเจ้าของสุนัข หรือผู้ดูแลสุนัขตลอดเวลา

8.1.2 ให้เจ้าของสุนัข นำสุนัขทุกตัวที่ต้องการจะเลี้ยง ไปขึ้นทะเบียนตัวและทำประวัติ ให้เรียบร้อย ซึ่งการขึ้นทะเบียนตัวประวัติสุนัข ยังเป็นการตรวจนับประชากรสุนัขไปในตัวด้วย จะได้ทราบถึงจำนวนสุนัขที่แท้จริงว่ามีอยู่เท่าไร และยังสามารถควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า และโรคติดต่ออื่นๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยการให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ คอยตรวจเช็คจากฐานข้อมูลประวัติของสุนัขว่าสุนัขตัวใดบ้างที่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จะได้ทำการแจ้งเตือน ให้เจ้าของสุนัขนำสุนัขของตนไปรับการฉีดวัคซีนให้เรียบร้อยต่อไป

8.1.3 ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ออกจับสุนัขจรจัดที่ไม่มีเจ้าของทั้งหมด ไปไว้ยังสถานที่รับเลี้ยงสุนัขจรจัด และให้แยกเลี้ยงสุนัขเพศผู้และสุนัขเพศเมียออกจากกัน เพื่อป้องกันการผสมพันธุ์กันเองของสุนัข โดยวิธีนี้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องทำหมันสุนัขแต่อย่างใด และให้เลี้ยงสุนัขจรจัดทั้งหมด จนกว่าจะสิ้นอายุขัย

8.1.4 จัดให้มีสถานที่และเจ้าหน้าที่ ในการทำโครงการหาบ้านใหม่ให้สุนัข โดยการคัดเลือกสุนัขที่มีความเหมาะสม ในด้านนิสัยและพฤติกรรมที่ดี ให้กับผู้ที่มีความพร้อม ในการที่จะขอรับสุนัขไปอุปการะ ควรทำหมันสุนัขทุกตัวที่เข้าร่วมโครงการนี้ ซึ่งโครงการนี้ จะเป็นการช่วยลดจำนวนสุนัขจรจัด ที่สถานรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ต้องรับผิดชอบได้ดีอีกทางหนึ่งด้วย

8.1.5 รมรงค์และขอความร่วมมือกับเจ้าของสุนัข ให้ทำหมันสุนัขที่ไม่ต้องการจะมีลูก เพื่อป้องกันการแพร่ขยายพันธุ์ของสุนัขโดยไม่ตั้งใจ เมื่อไม่มีการขยายพันธุ์เพิ่มของสุนัขจรจัด สุดท้ายสุนัขจรจัดที่เหลืออยู่ ก็จะค่อยๆ ลดจำนวนลง และหมดไปในที่สุด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การทำความเข้าใจสุนัขจรจัดสุนัขจรจัดแต่ละตัวมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ทำความเข้าใจมาก่อนก็จะสามารถเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของเขาได้

8.2.2 สุขภาพ การดูแลสุขภาพ และรักษาอาการต่างๆ ของเขาให้กลับมามีเหมือนเดิม ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาพอสมควร

8.2.3 สถานที่เลี้ยงการเตรียมสถานที่เพื่อเลี้ยงสุนัขตัวใหม่จึงต้องมีความพร้อม เมื่อเขาได้อยู่จะเกิดความคุ้นเคยและสามารถปรับตัวได้

8.2.4 งบในการฟื้นฟู สุนัขจรจัดมีทั้งสุนัขวัยรุ่น สุนัขแก่บางตัวอาจจะป่วยเป็นโรคทำให้ต้องใช้งบในการรักษาพอสมควรรวมถึงอาหารที่ต้องนำมาเลี้ยงพวกเขา จึงจำเป็นที่ผู้เลี้ยงสุนัขจรจัด ต้องมีความพร้อมในเรื่องเหล่านี้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูสุนัขจรจัดของชุมชนวัดเวฬุวนาราม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

8.3.2 ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบการควบคุมและแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาสุนัขจรจัดวัดเวฬุวนาราม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

8.3.3 ควรศึกษาเรื่อง ทศนคติของประชาชนต่อการช่วยเหลือสุนัขจรจัดในชุมชนวัดเวฬุวนาราม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

9. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). **คู่มือแนวทางการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์.**

สืบคนเมื่อ 18 ธันวาคม 2563. จาก www.dia.go.th

ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดิเรก อนันต์. (2556). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระครูเวฬุวันสุตวัฒน์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 16 ธันวาคม 2563. ณ วัดเวฬุวนาราม ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.**

กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย (เล่ม 11).** กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศรัณยู ภักดิ์วงษ์. (2560). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด.** การค้นคว้าอิสระ

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). **ฐานข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว.** สืบคนเมื่อ

18 ธันวาคม 2563. จาก 164.115.40.46 petregister

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำทั้งในส่วนเนื้อหาและวิธีการเขียนเป็นอย่างดีช่วยชี้แนวทางประเด็นและเติมเต็มในสิ่งที่ผู้วิจัยมีส่วนขาดจนทำให้งานนี้มีความบกพร่องน้อยที่สุดจึงขอขอบคุณท่านไว้ ณ ที่นี้